

## INFORMÁCIÓK

### Beszámoló az MTA Gyógypedagógiai Bizottság 1996. május 14-i üléséről

Az MTA Pedagógiai Bizottság Gyógypedagógiai Albizottsága 1996. május 14-i ülésének témája „A gyógypedagógia kompetencia körébe tartozó népszerűség megnevezése és értelmezése” volt. A vitaindító írásos anyagot az ülés előadói, *Gordosné Szabó Anna* és *Mesterházi Zsuzsa* készítették.<sup>1</sup>

*Gordosné Szabó Anna* problémátörténeti áttekintést adott. A témát három aspektusból dolgozta fel, választ adva arra a kérdésre, hogyan alakult az érintett populáció megnevezése és értelmezése a közoktatási jogszabályokban (az első népoktatási törvénytől [1868.] az 1984-es általános iskolai tantervig), a gyógypedagógus-képzést szabályozó dokumentumokban és a szaktudományi közleményekben, pedagógiai lexikonokban. A gyógypedagógia tudományának művelői közül azoknak a munkásságát tekintette át, akik elődeik és kortársaik eredményeit ismerve, szakterületünkön előbbre léptek, a gyógypedagógiai differenciál-diagnosztika, szelekció és tipológia területén újat alkottak, így *Ranschburg Pál*, *Vértes O. József*, *Szondi Lipót*, *Tóth Zoltán*, *Bárczi Gusztáv*, *Illyés Gyuláné*, *Méhes József*, *Gordosné Szabó Anna* munkássága került elemzésre. *Mesterházi Zsuzsa* a gyógypedagógiai terminológia alakulását a jelent meghatározó dokumentumok alapján mutatta be. A gyógypedagógiai tanárképző főiskola képesítési követelményei alapján felsorolásra kerültek a népszerűségcsoportok és a képzési szakok nevei, a jelenleg készülő Pedagógiai Lexikon gyógypedagógiai főfogalmai, valamint az 1993-as Közoktatási Törvényben a gyógypedagógia kompetenciájába tartozó népszerűség megjelölésére alkalmazott kifejezések.

Az Albizottság tagjai egyetértettek abban, hogy az ülés célja nem lehet egy olyan egységes állásfoglalás kialakítása, amely megoldaná a szakterület terminológia használatával kapcsolatos problémáit. Az Albizottság a múlt és a jelen összevetésével felvázolt látélellet segítségével kíván nyújtani mindazoknak, akiknek a jogi és köznyelvi szóhasználatot módjukban van befolyásolni.

Az Albizottság nem foglalkozott az Oktatási törvényben „más fogyatékoságok” terminus tartalmi kérdéseivel, ezzel összefüggésben ülésanyaga egészét ajánlja mindazoknak a szakmai fórumoknak a figyelmébe, amelyeknek feladata e téma megvitatása és eldöntése. A hozzászólások alapján összefoglalható megállapítások:

1) A jelenlévők elismerésüket fejezték ki az előadóknak az értékes, gondosan rendezett adatokért, információkért, amelyekkel az összetett téma áttekintését megkönnyítették.

2) Jelenleg hazánkban a gyógypedagógia kompetenciája körébe tartozó populáció alcsoportjainak megnevezése a tudomány, a törvényalkotás, a szabályozás valamint a köznyelvi szóhasználatban nem egységes. Ez a diszkrépancia nyomon kísérhető a gyógypedagógia történet során is. A gyógypedagógia tudománya az, amely napjainkban az új eredményeket, trendeket, a szemlélet változásait terminológiájának megújításával is kifejezni igyekszik. Mivel a tudományterület fejlődését a nemzetközi szakirodalom nagymértékben irányítja, az eredmények meghonosításában, azok eredeti tartalmának megfelelő használatában a magyarra fordítók felelőssége igen jelentős. A jogalkotás nyelvhasználatát elsősorban a gazdasági körülmények, vala-

<sup>1</sup> A vitaindító írásos anyagok a Gyógypedagógiai Szemle 1996/3. számában olvashatók.

## Információk

mint a törvényalkotási hagyományok befolyásolják. A gyógypedagógia tudomány művelői felelősséget éreznek a jogalkotási, szabályozási nyelv alakításáért. Egyetértenek abban, hogy az érintettek érdekében meg kell akadályozni a negatív, diszkriminatív kifejezések használatát.

3) A gyógypedagógia egyes szakterületei a terminológia tekintetében fejlődésük folyamán nem egyformán változtak. Befolyásoló tényezőként regisztrálhatók a nyelvi sajátosságok, szokások, szakmai hagyományok, gazdasági körülmények, az érintettek társadalmi helyzete, jogvédelme stb. Az érzékszervi sérültek (fogyatékosok) csoportjainak megnevezése aránylag problémamentesen követte a tudomány fejlődését, az érintett populációhoz való odafordulás szemléletváltzásait. Az oligofrénpedagógia elnevezés több ok miatt is módosult. Elhagyása elsősorban a köztudatban hozzáfűződő pejoratív értelmezéssel függ össze, továbbá a fogalom tartalma és terjedelme is átalakult. Napjainkban két fogalom: a tanulásban akadályozottak pedagógiája és az értelmileg akadályozottak pedagógiája nyer egyre inkább polgárjogot az oligofrénpedagógia helyett. A szomatopedagógia sajátos helyzetéből eredően a mozgáskorlátozottak gyógypedagógiáját jelenti. A terminológiai problémák a szakmában jelenlévő, a populáció megjelölésére vonatkozó szinonimák használatából erednek. A pszichopedagógia a gyógypedagógia fiatal szakterülete, kompetencia körének bővülésével, a populáció pontosabb meghatározására ma a „teljesítmény- és viselkedészavarral küzdők” kifejezést használja, és a tünetek, tünetcsoportok felsorolásával pontosítja a diagnózisokat. A logopédia a „beszédben akadályozottak” populáció gyűjtőfogalom magyarázatára a „beszédsérültek, beszéd-, hang- és nyelvi zavart mutatók” felsorolást használja, a szakterület kibővült kompetenciájának kifejezésére.

4) Az egyes szakterületek terminológiája és tipológiája szoros összefüggést mutat. Egységes, minden szempontnak egyszerre megfelelő, ellentmondásmentes tipológiai rendszer felállítása nem lehetséges, mivel egy-egy tünetcsoport többféle sérülés, fejlődési zavar stb. jellemzője lehet. Ezért a szelekciós gyakorlatban jelentős, felelősségteljes szerepet kell biztosítani a gyógypedagógiai vizsgálatokat végző szakértői és rehabilitációs bizottságoknak a jövőben, szükséges lenne fokozni presztízsüket.

*Csocsánné Horváth Emmy*